

HRVATSKI JE BIO JEZIK-MUČENIK

Obje propale Jugoslavije neprijateljski su se odnosile prema jeziku – i ona kraljevska i ona komunistička. Hrvatski jezik je najžešće proganjan u doba komunističke vladavine u Hrvatskoj. Jedna poznata ličnost s vrha službene ljestvice SKH jednom je rekla, da mnoge u Hrvatskoj "hvata paničan strah od same upotrebe riječi Hrvat, hrvatsko, hrvatski jezik i sl.". Zašto su se neprijatelji svega hrvatskoga toliko bojali riječi Hrvat?

...
Kako je kraljevska Jugoslavija proganila hrvatsko ime posvjedočuju nam do sada nepoznati dokumenti o žandarskoj cenzuri hrvatskih pjesama objavljeni u Glasu koncila (14. ožujka 1993., str. 13.). Iz tih dokumenata saznajemo da je pjesme u kojima se spominje ime Hrvat i Hrvatska ("Marijo, kraljice Hrvata", "Isprosi, Marijo Bistrička, Hrvatima spas" i dr.), pa čak i himnu Lijepa naša domovino, kraljevska žandarska cenzura proglasila "separatističkim pjesmama". Zbog toga što je 29. i 30. lipnja 1933. u crkvi Sv. Petra u Mrežnici, općina Duga Resa, zaszvirao na orguljama "Lijepu našu domovinu" i pjesmu "Oj Hrvati", koje je "pjevujući oduševljeno, prihvatila prisutna publika (!)", orguljaš i crkvenjak u toj crkvi Josip Spečič iz Mrežničkoga Polja, "star 68 godina", najprije je bio osuđen na 100 dinara novčane globe, a kada se je na tu odsudu žalio, kazna mu je povećana na 500 din globe.

"Pitanje hrvatskoga jezika bilo je i jest biti ili ne biti hrvatskoga naroda. Oni koji su udarali po jeziku, znali su vrlo dobro što čine: iščupaš li jezik, iščupao si narod" (Nataša Bašić). A na kakav se način Hrvatima oduzima jezik, i kojim su se sredstvima pri tome služili politički moćnici, posvjedočuje knjiga *Taj hrvatski* (izd. Školske novine iz Zagreba) i osvrt

na tu knjigu u časopisu *Jezik* (40/1993., Zagreb, veljača 1993., str. 86.-92.). Tim svjedočenjima mi dodajemo još jedan javnosti nepoznati primjer stradanja za hrvatski jezik.

Vojni sud u Zagrebu "u krivičnom predmetu protiv Červenko Zvonimira, zbog krivičnog djela iz člana 118. stav 1. KZ" donio je "u ime naroda na dan 06. juna 1972. godine i istog dana javno objavio presudu I K broj 197/72", po kojoj je Zvonimir Červenko "kriv što je od početka 1971. do kraja novembra iste godine, u više navrata i pred više lica, govorom i na drugim način pozivao i podsticao na protivustavnu promjenu društvenog uređenja, na svrgavanje predstavničkih tijela i njihovih političko-izvršnih organa i na razbijanje bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije, te zlonamjerno i neistinito prikazivao društvene prilike u zemlji", time što je – uz neke druge okrivbe ("da je suverenost Hrvatske nedjeljiva i da će slobodu u pravom smislu Hrvatska dobiti kada bude član OUN i kada bude imala svoju Armiju", "da su Srbi opljačkali Hrvatsku", "da su stavovi Matice hrvatske i njegovi stavovi", "da Hrvatska već jednom mora biti slobodna, da mora imati svoj kadar i svoju vojnu inteligenciju", "da je studentski štrajk od novembra 1971. godine konačno pokopao unitarizam u Jugoslaviji") – govorio "da srpski i hrvatski jezik nisu jedan jezik, da je hrvatski jezik dugo vremena potiskivan zbog čega su se izgubile mnoge njegove riječi, da je sada došlo vrijeme da se one ponovo vrate u upotrebu, da bi u Armiji štampa i literatura trebale da budu i na hrvatskom jeziku, da su pravila u JNA pisana srpskim jezikom, a trebalo bi ih pisati i hrvatskim uz upotrebu hrvatske terminologije... da je glavni uzrok nedovoljnog odazivanja mladića iz Hrvatske na natječaje za vojne škole to što se u JNA ne upotrebljava hrvatski je-

zik za razliku od austrougarske vojske, gdje su postojale posebne hrvatske jedinice, koje su se služile *hrvatskim jezikom* i *hrvatskom terminologijom*, navodeći za tu terminologiju i primjere”.

Zbog navedenih “djela” Zvonimir Červenko je osuđen “na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i naknadu troškova krivičnog postupka”. U povodu žalbe Vrhovni vojni sud donio je ovu “presudu” (II K broj 387/72 od 1. novembra 1972. god.): “ODBIJA SE žalba opt. Červenko Zvonimira, potpukovnika, a DELIMIČNO UVAŽAVA žalba vojnog tužioca pa se prvostepena presuda u delu o krivici POTVRĐUJE, a u delu odluke o kazni PREINAČUJE tako što se optuženi za krivično delo neprijateljske propagan-

de iz člana 118. st. 1. KZ, opisano u izreci pobijane presude, osuđuje: – na kaznu strogog zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci”. Tu je kaznu Zvonimir Červenko “odslužio” u logoru Stara Gradiška.

I hrvatski jezik, “proizvod odnošaja Hrvata prema Hrvatskoj” (A. G. Matoš), zajedno sa Zvonimirom Červenkom osuđen je na zatvorsku kaznu i skupa s njime odrobijao je u Staroj Gradiški. Tako i ta odsuda posvjedočuje, a sličnih sigurno ima više, samo su nam još nepoznate, da nam je i komunistička Jugoslavija pokušala oduzeti jezik, iščupati ga iz naše narodne duše i iz naših srdaca.*

Mato Marčinko

VIJESTI

MOSTARSKI DANI HRVATSKOGA JEZIKA

Na Mostarskome je sveučilištu od 9. do 12. lipnja 1997. godine održan znanstveni skup nazvan Mostarski dani hrvatskoga jezika. Osim domaćina i organizatora – djelatnika Instituta za hrvatski jezik, književnost i povijest Pegadoškoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru, na čelu s prof. dr. Stojanom Vrljićem – na Mostarskim su danima izlagali i znanstvenici iz Republike Hrvatske i Australije, pa je skup imao i međunarodni karakter.

Na svečanom otvorenju u Amfiteatru Sveučilišta u Mostaru u ponedjeljak uju-

tro sudionike skupa pozdravili su ugledni znanstvenici i političari, a potom su nastupili pozvani predavači. Stjepan Babić govorio je o hrvatskome književnome jeziku u Bosni i Hercegovini, kao jednoj od najsnažnijih i najvažnijih sastavnica u jedinstvu hrvatskoga naroda, preporučivši da se Hrvati u BiH drže hrvatske književnojezične norme, a moguće posebnosti trebali bi normativci uključiti u opće-hrvatsku jezičnu normu.¹ Dalibor Brozović u glavnini je svoga izlaganja iznosio hrvatska obilježja iz svih jezičnih razina koja pokazuju samosvojnost hrvatskoga jezika.² Marko Samardžija govorio je o ustavnome, zakonskome i stvarnome po-

* Skraćeni članak iz Vjesnika 27. 3. 1993.

¹ Predavanje je objavljeno u prošleme broju Jezika.

² Izlaganje je u osnovi imalo misli iznesene u članku objavljenom u prošleme godištu Jezika.